

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 2

Fylke: Buskerud

Tilleggsspørsmålnr.

Herad: Sigdal

Emne: Transport av høy

Bygdelag: —

Oppskr. av: Andreas Mørch

Gard:

(adresse): Prestfoss

G.nr.

Br.nr.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

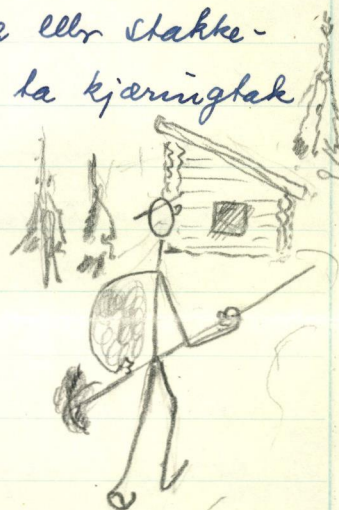
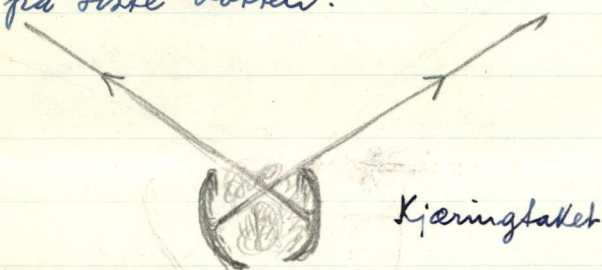
SVAR

1. På gardene blir høyet alltid kjørt med 4-hjuls vogn, høyvogn, nå. På enkelte småbruk må de bare høyet i hus, eller de har ei lett to-hjuls kjerre med forgrindar på. Utmarks slått er det slutt med nå, så som grasing og raskeslåt i skog og utmark er det ingen som driver med lenger, det gikk ut eller hvert da det store oppsvinget i jordbruket kom for og ikring århundreskiftet. Men så seint som i 1904 brukte en husmann under Flågan ei grasingeliu oppi Brattåsen. Han slo noen små myrer innom der, ellers grasa han i de mange skovene i åsen, det var fint gras der. Husmennene og småbrukerne var de siste som drev med grasing i utmarka (fjer kilder.)

2. På de fleste gardene kjørt de nå graset innåt hegen med sleperive, men er det riktig svar eig, bærer de det med høygaflene, da lønner det seg ikke å bruke sleperiva uten til etterkast. Der de ikke har sleperive må de enten bese graset innåt hegen eller de kjørt det med høyvogn. Til å bese graset til hegen bruker de bare høygaflene, men er veien lang, så

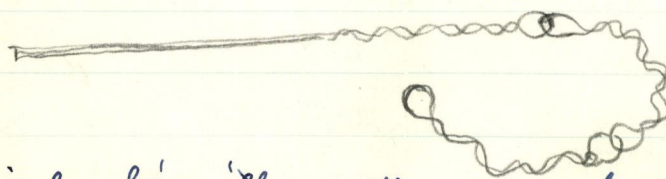
som fra daler og rälende der de ikke kan sette
app heije, herder det nok enda at de bare grasel
i börsvölke.

Når de dreiv med grasing og myrelått, måtte
de ha tørkeplasser i skogen. Det var helst på
noen snave åsrygger nor grasingelina. Då bar
de grasel i tenie og breidde det utover. Når det
var tørt, bar de føret inn i lina i tenie eller
börsvölke, det som lå nærmest, tok de bare i
fanga og bar det inn, var det bare en liten
dott alt, tok Karene den under armen og raka
sakte straa ihop og bar den på riva inn.
"Kvinnefolka tok de helst i fjørkle eller stakke-
blokou. Va döm to, kunne döm ta kjeringtake
på siste dotter."

Siste resten skal
i hus.

"Vi tok jant kjeringtake' nå vi raka etter karane
som kjørte satefôr." (Johan Vika, +1935, 80 år g.)
"Börsvölken va helst tre hjörkeviur som va vidd:

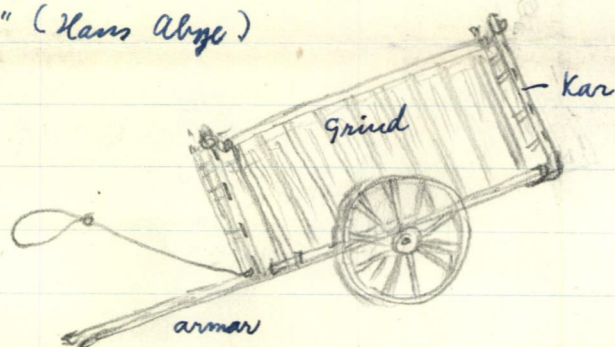
"En la börsvölken rett på marka, så la'n føre'
appri dott för dott, rekti fine kjemmer, (jamna til
med riva) te de va eni dögeli hang, ei rekti sjikkeli'
sate som de går 12-15 ta på lasse', så tok'n i
svölken me' den eine nevau og i den ulla
spennin me' den andre og smelta eni på svölken

þá gjemmon líkka (henpa) þá spremslu og drog te.
Eini stóðde bóra me krea sa'm fekk dri godt te'. Þá
húkte'n sei' me, la svólken over akala og lifsa bóra
þá ríggju." (Anders Svarverud. + 1934, 76 í gl.)

"Eini jikk ná sa krotut 'n kúme, og jikk'n stótt
nok, sa röss de ikkje mange stráa ta ei förbör sön
va rekti laqt." (A. Svarverud.)

"De lettaste va önn ein kúme legge þá ein förböra.
Da sto'n bakom'n og tok et tak i svólken under
böra og letta hi."

"De e böri nóggele nikkji för i tenie dü" (Jóran
Vika). "A' vi skarva og bar. Vi låg og grasa neri
jörune þá Áby, sa' bratt sön de' der e, og teniene
vart sa' longe, a' vi skarva og bar opp bakkanu, vi
var sa' kvitte sa' vi messen ille komu opp." (Klaus Ábye,
80 ár.) "Ja ongan hadde an små tenir donu grasa
hi." (Klaus Ábye)

"Dragarkjerra, förkjerra, vart brúka böri smástellune,
þá det e enda di sön brúkar 'o enda."

Dragarkjerra var lettgjört, av tyune materialer, hjúla
var snekre med smale felgar. Þá dragarkjerra snórtu
de förlasset med tauig (reip), "donu júra lasse'".

3. Hóyet þa setrene, útlóene og grasingslóene ble
pakla heim þá vinterföre. Þá gardene kjórtu de
med heit og förléa. Þá förléan var det grúnder,
og kár framme og bak. Þa setrene kjórtu de sa' snort
det var före til det, ble snöen for stor, mátte de

verte tie litt utpå vinteren, tie snøen hadde "sett
sei", da kunne de kjøre innover tie setrene med
trügur på hestebena. Da kunne en kjøre snøen
om den var "hali gup." "I glassane og små-
stellune drog dóm heim foringa på skimeikjelke
(sjimeikjälke) om vinteren. Dóm tro jant trügurleg
så dóm hadde a° gå etter, og sjimeikjelken flaut
lett appa. De va 'kje små lass dóm drog, de jikkta da
vel i høgda to dragarlass i et hestelass der de' va
gø' dragarvelig, men du veit de måtte ikkje vara
større motist."

4. Så seint som i 1880-åra kjørte de - på mange
garden - føret av jodel inn på låven på sleder med
grunder på. Så fikk de hjul under, ett par hjul
bak, mens de hadde meir under forstillinga framme,
men andre hadde sledemeier bak og hjul under
forstillinga, blir det sagt, men dette siste har jeg
ikke fått bevis for. Disse kjøredonningene skulle vore
så støe i bakkene, de velta ikke så fort. Men det
var ikke lang tida disse var i bruk, snart kom
de 4-hjula høgvaqnerne, spesialdoninga for inn-
kjøring av grøde. De hadde, og har, fast kår
framme og bak, men løse grunder som er heugt
fast i karene (oppe) med vidjeband, eller jernlekke-
eller regulerbare jernstenger med hal i.

Førlasset blir smørt med ei tangstong, "ein skulle
tenge lasse' godt, ellså glei råkän ta", lasset er
tengt (tegt). "Nå'n sku kjøre förlasse langt,
mätte'n jüre lasse altätne' tangstonga, ein
jura me' reip, ellså ville småföre' rösse ta." (flre)

5-6. Utpå vinteren måtte de etter seterføret. (sm. p. 3.)

Men i Sigdal er det så lite att av ferkjøring fra setene

at en kan si det er nesten slutt med det. Heller ikke
er noen forliur, grasingeliur eller lauvliur i utmarka
i bruk.

3312

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING